

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

KOMUNIKĀCIJAS FAKULTĀTE

Dzirciema 16, Rīga, LV-1007, Latvija
Tālr. 67409169, E-pasts: kf@rsu.lv;
www.rsu.lv

Rīga, 2016. Gada 7.jūlijā

Latvijas Nacionālajai Elektronisko
plašsaziņas līdzekļu padomei

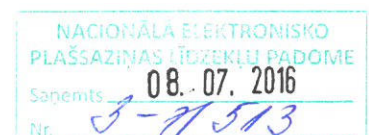
**TV DAUTKOM 2016.gada pirmajā ceturknī veidoto raidījumu “Par un pret”
vērtējums.**

Raidījumu “Par un pret” veido TV Dautkom, tā videoieraksts gan pilnībā, gan tā fragmenti un raidījuma pieteikumi atrodami portālā grani.lv. Raidījuma vadītājas un veidotājas - Marija Andrejeva un Larisa Kirilova, projekta kurators Edvīns Miškovskis. Raidījums tiek piedāvāts krievu valodā ar subtitriem latviešu valodā.

Vērtēti sekojoši raidījumi: veselības aprūpe Latvijā (23.aprīlis); par izmaiņām Krimināllikumā, kas varētu ietekmēt vārda un preses brīvību (30.aprīlī); Latgales speciālā ekonomiskā zona (19.maijā); par pašvaldību vēlēšanu sistēmas maiņu (23.maijā), par neracionālu nodokļu maksātāju naudas tērēšanu (11.jūnijā); par iespēju mainīt nacionalitāti un dronu izmantošanas regulāciju (25.jūnijā).

Kopējais vērtējums.

Raidījuma formāts, saturs un forma atbilst sabiedriskā pasūtījuma kritērijiem, tas piedāvā daudzpusīgu diskusiju par Saeimā diskutētajām likumdošanas iniciatīvām un izmaiņām normatīvajos aktos. Autori piedāvā daudzveidīgu un vispusīgu skatījumu, saglabājot neitralitāti un ļaujot skatītājiem pašiem izvērtēt raidījumā teikto. Raidījuma saturs ir vērtīgs pienesums sabiedriski politiskā satura klāstam, kas pieejams Latgales iedzīvotājiem.

“Par un pret” izveidots stabils formāts, kas ietver vairākas intervijas ar dažādu partiju politiķiem, ekspertiem, kā arī iedzīvotāju iztaujāšanu *vox populi* stilā. Tam piešķirts atpazīstams vizuālais un audiālais stils, izveidoti skaidri titri un subtitri. Raidījuma “Par un pret” vidējais garums 38 minūtes. Raidījuma lielākā vērtība ir tā plašais, daudzpusīgais, izglītojošais saturs, kurā rūpīgi izklāstīti būtiski jautājumi.

Raidījuma satura kvalitāte

Raidījums veidots ziņu apraksta veidā, vienotā stāstījumā apvienojot vairākas intervijas, nelielā apjomā piedāvājot arī piefilmējumus. Intervētie informācijas avoti izstāsta savu pozīciju, būtībā virzot saturu un nosakot tā izklāsta dziļumu.

Autori spēj atrast aktuālas tēmas, viņi seko notikumiem un piedāvā to plašāku skaidrojumu. Atsevišķos gadījumos “Par un pret” veidotājiem izdodas piedāvāt oriģinālu, citos medijos neaprobētu saturu. Piemēram, informatīvā ziņā daudzpusīgs un izglītojošs ir raidījums par pašvaldību vēlēšanām un nacionalitātes maiņu, kā arī Latgales ekonomiskās zonas projektu, bet jaunu informāciju par ilgstoši apspriestu problēmu diemžēl nespēja piedāvāt raidījums par veselības aizsardzības problēmām.

Raidījuma “Par un pret” struktūra ir stabila: tā sākumā tiek izveidots piesaistošs, īss pieteikums, seko jautājuma izklāsts, ielu intervijas un pārējo raidījumu veido intervijas ar dažādu iesaistīto pušu pārstāvjiem, arī cilvēkiem, uz kuriem attiecas deputātu pieņemtie lēmumi. Atsevišķi raidījumi piedāvā ekspertu vērtējumus. Interviju stils ir neitrāls, faktu un viedokļu intervijās sabalansēti informācijas iegūšanas un viedokļa noskaidrošanas jautājumi. Autori cenšas dot vārdu dažādu partiju pārstāvjiem, raidījumā katram ir iespēja pamatīgi izklāstīt savu pozīciju. Interviju saturu vispārīgu padara viedokļa jautājumi, kas uzdoti ieraksta laikā, proti, jautājot komentāru, domas vai skaidrojumu, nevis uzdodot konkrētu jautājumu, žurnālisti riskē iegūt situāciju (un tādas ir katrā raidījumā), kad intervētie politiķi pateikt tikai to ko vēlas, bet neiedziļināsies būtībā. Ilgstoša politiķu uzklausišana un viņu citātu apkopošanarada iespaidu, ka nevis žurnālisti, bet paši intervētie veido “stāstu” par saviem lēmumiem. Tādējādi žurnālisti zaudē ietekmi un profesionālo spēku, jo daļu no savām funkcijām (kritiski vērtēt piedāvātos skaidrojumus, akcentēt, uzdot asus jautājumus) atstāj intervēto politiķu ziņā.

Temata izklāsts raidījumā veidots, stāstījumu izkārtot pēc principa – no vispārīgā uz konkrēto. Tā kā žurnālistes nepiedāvā analīzi, raidījuma temps pēc dinamiskā un ieinteresējošā sākuma kļūst lēns, pārmērīgi ilgu laiku prasa iepazīstināšana ar problēmas būtību. Lai noturētu interesi, jau raidījuma sākumā jāuzdod būtiskie jautājumi, prasot uz tiem atbildes no deputātiem un cenšoties tās personalizēt. Vispārīgo informāciju iespējams pievienot kā aizkadra tekstu.

Daļa no intervijām ir ļoti garas, piemēram, raidījumā par nacionalitātes maiņu, intervija ar profesoru Valentīnu Lukaševiču ilga 8 minūtes. Raidījuma interviju garums nebūtu problēma, ja tās nebūtu vizuāli vienveidīgas. “Par un pret” būtībā ir “runājošo galvu” raidījums, dažādu cilvēku intervijas tajā nereti tiek atdalītas ar džinglu, neizmantojot pieteikumu, pretatījumu vai citus paņēmienus.

Raidījumu atdzīvina ielu intervijas. Tās rūpīgi sagatavotas un piedāvā daudzveidīgu skatījumu pat tajos gadījumos, kad, uz ielas sastaptie, cilvēki nav kompetenti un nespēj atbildēt uz jautājumiem. Atsevišķi sarunas biedri piedāvā dziļu skatījumu, viņu pārdomas ir interesantas, tāpēc ielu intervijās var uzdot vairākus jautājumus, sadalot

atbildes vairākās daļās. Tas piešķirtu raidījumam lielāku dinamiku un vizuālo daudzveidību. Ielu intervijas liecina, ka žurnālistu ieguldījuši lielu darbu to savākšanā, kā arī prot ieklausīties un atlasīt raidījumam vērtīgākās iedzīvotāju domas.

Vadītāja loma

Vadītāja uzņēmies prasīgas, aktīvas, nepiekāpīgas sabiedrības pārstāves lomu. Viņa runā ātri un stingri, skaidri formulē jautājumus. Vadītājas enerģija palīdz uzturēt uzmanību, aizkadra tekstos nepazaudēt galveno tematu un raidījuma domu. Diemžēl intervijās atstāti tikai cilvēku citāti, necenšoties uzdot jautājumus, diskutēt ar sarunas biedriem. Partiju pārstāvjiem, amatpersonām, parlamenta deputātiem dota iespēja izteikties, bet reti tiek uzdoti jautājumi par viņu personisko atbildību, iesaisti problēmu risināšanā, priekšlikumiem, kā risināt jautājumus. Būdami atbildīgi lēmuma pieņēmēji, partiju pārstāvji raidījumā runā it kā no malas, it kā kāds cits virzītu konkrētu jautājumu izskatīšanu. Arī Latgales ekonomiskajai zonai veltītajā raidījumā tiek jautātas deputātu “domas”, nevis viņu atbildība, pašu rīcība, priekšlikumi, prognozes, lēmumu jēga.

Pirmajā raidījumā tā vadītāja parādās kadrā, lai pieteiktu tematu. Bet vēlāk viņas balss dzirdama pārsvarā aizkadrā, attēlā rādot vienveidīgus un atsvešinātus ielas skatus. Raidījuma uzveramības labad, raidījuma vadītāja varētu biežāk veidot stand – up piefilmējumus, tādējādi nostiprinot raidījuma identitāti un to personificējot.

Raidījuma formas kvalitāte

Raidījuma vizuālā valoda ir līdzīga Latvijā pierastajai TV ziņu veidošanas pieejai, kurā operators cenšas sekot tekstam, vizualizēt piedāvāto saturu, nevis radīt savu saturu ar attēliem. Tāpēc raidījuma vizuālais noformējums ir vienveidīgs. Stāstījumu par likumiem ilustrē ielu skati vai parlamenta kopskats, operators nestrādā ar detaļām, nemaina plānus, viņš ir pasīvs vērotājs. Tāpēc raidījumā “Par un pret” nav radīta atpazīstama un unikāla vizuālā valoda.

Veiksmīgāki ir raidījumi, ur izmantoti piefilmējumi un papildu saturs. Piemēram raidījumā par bezpilota lidaparātiem ievietoti piemēri no YouTube un citi piefilmējumi, kas vizualizē raidījumā apskatīto problēmu.

Arī interviju laikā informācijas avoti tiek rādīti vienveidīgi, vidējā tuvplānā. Atsevišķos gadījumos izdevies piesaistošs attēls, mainot asuma dziļumu (intervija ar Inesi Laizāni). Bet reizēm intervētie cilvēki novietoti neveiksmīgi, piemēram, ar lampiņu virs galvas (Intervija ar Aivaru Broku; 5 minūte raidījumā par nacionalizētes maiņu: <http://www.grani.lv/video/70276-za-i-protiv-vypusk-6-vozmozhnost-smeny-nacionalnosti-latviyskimi-grazhdanami.html>).

Attēls atbilst tekstam, bet to neilustrē, neveido patstāvīgu vēstījumu, reti pievieno emocijas. Montāža ir korekta, jo kopumā raidījuma vizuālais saturs ir vienkāršs.

Raidījuma titri ir skaidri un atbilstoši ievietoti, tie identificē runātājus un palīdz sekot saturam. Dažos gadījumos, kad intervētās personas ierakstītas citātos, kuri garāki par vienu minūti, vērts atkārtot titru, ļaujot ērtāk sekot raidījuma saturam..

Priekšlikumi:

- Pārdomāt raidījuma "Par un pret" formātu ar mērķi tajā iekļaut vairākus jautājumu apspriešanai, piedāvājot koncentrētu diskusiju par tematiem. Piemēram, trīs lieli jautājumi, katram veltītas 10 minūtes. Vai divi lieli jautājumi, katram veltījot līdzvērtīgu raidījuma laiku. Tas padarītu raidījumu dinamisku un daudzveidīgāku, kā arī piešķirtu aktualitāti.
- Problēmas izklāstu uzņemties pašiem raidījuma veidotājiem, nevis salikt kopā runātājus, ļaujot viņiem izstāstīt "stāstu".
- Pēc raidījuma temata izpēti, jau tā sākumā piedāvāt pamatinformācijas analīzi, kurai seko temata padziļināts izvērsums.
- Intervijas veidot kā žanru, nevis kā informācijas iegūšanas līdzekli, uzdodot avotiem konkrētus jautājumus, bet kontekstālo informāciju ietverot aizkadra tekstā (vairākos raidījumos tas arī darīts).
- Uzlabot precizitāti raidījuma tematu pieteikumiem, jo piemēram, Krimināllikum izmaiņām veltītais pieteikums ir pārspīlēts, tas neatspoguļo problēmas būtību.
- Uzlabot raidījuma vizuālo kvalitāti, izmantojot dažādus raksursus, piemēklējot papildu informāciju, padarot saturiski daudzveidīgākus piefilmējumus.

Anda Rožukalne

PhD, asoc.prof.

RSU Komunikācijas studiju katedras vadītāja

Bakalaura studiju programmas "Žurnālistika" vadītāja

Dzirciema iela 16, Rīga, LV 2164

Tel. nr. +371 29425475